

Arkeoloji

Efes'te Toplu Gladyatör Mezarı

Efes'te bir süre önce bulunan ve binlerce kemikle dolu bir mezarlığın sahipleri, eski Romalı gladyatörler. Başta Viyana Tıp Üniversitesi'nde patolog olan Karl Grossschmidt ve Fabian Kanz önderliğinde olmak üzere, bölgede yapılan ayrıntılı incelemelerle ortaya çıkan bulgular, iki bakımdan önemli. Birincisi, alanın bilimin onayını almış, bilinen ilk toplu gladyatör mezarı konumuna gelmesi; ikincisiyse, Roma dünyasının bu efsanevi dövüşçülerinin yaşam ve ölüm biçimleriyle ilgili önemli ipuçları sağlanmış olması.

Grossschmidt ve Kanz, yaptıkları ayrıntılı kemik incelemeleriyle, yaşları 20 ile 30

arasında değişen 70'e yakın birey belirlenmiş durumdadır. Araştırmacılar, çoğunun iyileşmiş yaralara ait izler taşıdığını söylüyorlar. Bu hem önemli bir kanıt, hem de bireylerin iyi bir tıbbi bakımdan geçmiş olduklarının göstergesi. Bir tanesinde cerrahi amputasyon (kol veya bacak kesilmesi işlemi) geçirdiğine ilişkin izler bile var. Kemiklerde çoklu yara izlerinin bulunmaması, kalabalık dövüşlerden çok, kuralları iyi belirlenmiş ikili dövüşlere katıldıklarını gösteriyor. Ancak ölümcül yaralara ait izler de var. Yazılı kayıtlar, yenilen gladyatörün yeterince maharet veya cesaret göstermemiş olması durumunda kurallara göre "bir erkek gibi ölmek" üzere, öldürücü bir darbeyle yere serilmesi gerektiğini söylüyor. Kemiklerde bunun da ipuçlarına rastlanmıştır.

Kafatasları üzerinde bulunan bir diğer işaret de üç uçlu mızrak darbelerine ait. "Bunlar kesinlikle gündelik yaşamda karşılaşılabilecek türden kazalarla alınan darbe izlerine benzemiyor" diyor araştırmacılar. Ancak baş yaralanmalarının hepsi bu türden değil. Bazı kafatasları, olasılıkla ağır çekiç darbelerinden kaynaklı dikdörtgenimsi delikler içeriyor; ki bu da, arkeolog ve tarihçilerce kabul edilen ve arenada gerektiğinde "son vuruş"u gerçekleştirmekle görevli bir yardımcıının da görev aldığı görüşünü desteklemektedir.

Bu vahşet dolu tablonun içinde, sonu çoğunluktan daha parlak olan birkaç şanslı da çıkmamış değil neyse ki. Üç yıl boyunca dövüştükten sonra sağ kalmayı başaran gladyatörlerin özgürlüklerini ka-

zandıkları, kayıtlardan biliyor. Bu şanslı azınlığın üyeleri çoğunlukla gladyatör okulunda hoca olarak kalıyorlarmış. Bulunan iskeletlerden birinin de gerçekten bu 'emekli' gladyatörlerden birine ait olduğu sanılıyor. İskeletin neredeyse tamamı ortaya çıkarılan bu orta yaşlı gladyatörün başında, iyileşmiş ve hiç biri de ölümcül olamayacak yaralara ait izler saptanmış. "Büyük olasılıkla doğal nedenlerden ölmüş" diyor Kanz.

İngiltere'nin Durham Üniversitesi'nden Charlotte Roberts, çalışmaları dikkatle izleyenlerden. "Romalıların ait olduğu anlaşılan yüzlerce iskelet inceledim" diye anlatıyor. "Baş yaralanmalarının izlerini taşıyan birçok örnek gördüm; kimi iyileşmiş, kimi de iyileşmemiş. Baş kesme izlerine de tanık oldum. Ama bu yeni keşif hepsinden çok farklı. Böylesine çok ipucuyla dolu böylesine çok örnek dünyanın hiç bir yerinde yok. Bu inanılmaz insanlar ve nasıl dövüştükleriyle ilgili birçok söylence, bu şekilde kesinliğe kavuşmuş oluyor."

BBC News, 2 Mayıs 2007

Çin Yazısı 8000 yaşında!

Eski kaya oymalarını inceleyen Çinli arkeologlar, modern Çin yazı karakterinin, sanıldığından binlerce yıl öncesinden köken aldığını söylüyorlar. Ülkenin batısındaki yüksek yamaç yüzlerinde ortaya çıkan 2000'in üzerindeki resimsel simgenin 8000 yaşında olduğu ve bunların çoğunun, eski Çin yazı karakterlerinin sonradan aldığı biçime oldukça benzerlik gösterdiği ileri sürülüyor. Bu zamana kadarki görüş, Çin simgelerinin

yaklaşık 4500 yıl önce kullanılmaya başladığı biçimindeydi.

İlk olarak 1980'lerde keşfedilen Damaidi oymaları, yaklaşık 15 kilometrekarelik alan kaplıyor ve Güneş, Ay, yıldızlar ve tanrıların

yanısıra, avlanma ve otlama benzeri etkinliklerin de tasvir edildiği 8000'in üzerinde şekil içeriyor. "Ancak bazı simgeler var ki hem resim, hem de yazı karakteri özelliğinde" diye açıklıyor araştırmacılarından Li Xiangshi. Xiangshi'ye göre bu "piktograflar" eski Çin karakterlerinden oluşan hiyerogliflere oldukça benziyor ve çoğunu da bu şekilde betimlemek mümkün. Bu keşfe kadar ortaya çıkarılan en eski tarihli karakterler Çin'in Henan bölgesindeki çömlüklerin yüzeyinde yer alıyordu.

BBC News, 18 Mayıs 2007